

FAGLIG HANDLINGSPLAN OG DREJEBOG

FOR STØRRE
BYGGE- OG ANLÆGSPROJEKTER
I DANMARK

FAGLIG HANDLINGSPLAN

” De store byggerier vil få afgørende betydning for udviklingen af byggeriet som helhed og have en afsmittende effekt på resten af branchen.

” Vi kan her afprøve vores fagpolitiske målsætninger i fuld skala.

” I bund og grund handler det om at sikre et godt samarbejde mellem de mange aktører i den komplicerede proces, som det er at få et byggeri op at stå.

” Samspillet mellem aktørerne er et helt centralt parameter for, om vi kan levere arbejdskraften, og hvis ikke fagforeningerne skulle være den drivende kraft, hvem skulle så?

I Danmark er der planlagt en række store infrastrukturprojekter og en række store byggerier.

1) Udfordringer og muligheder

De mest kendte byggerier er Femern Bælt-projektet og de store sygehusbyggerier, men meget andet er også undervejs. Det kan man se på Danmarks-kortet på linket side 15¹, hvor man kan klikke sig ind på de større byggerier og få detaljerede oplysninger om hvert enkelt projekt.

Der er ikke en branche indenfor BAT's område, der ikke vil mærke beskæftigelseskonsekvenserne af disse planlagte byggerier og anlægsprojekter. Det, man måske mest tænker på, når man taler byggearbejdspladser, er job indenfor fag som struktør, jord- og betonarbejder, murer, tømrer, maler, blikkenslager, elektriker og alle de andre traditionelle håndværksfag. Imidlertid kræver disse byggerier en høj grad af planlægning, projektering og administration. Det er helt normalt med en administrativ skurby i forbindelse med store byggerier. Tænk blot på DR-byggeriet i den forbindelse. Derfor vil der også være mange HK- og teknikerjob samt praktikpladser i disse administrative skurbyer.

Det skaber en række udfordringer, men også muligheder, for fagforbundene indenfor BAT, og det giver os en særdeles god mulighed for at forfølge og fremme vores fagpolitiske målsætninger:

- at sikre tilstedeværelsen af den arbejdskraft, som er nødvendig for at gennemføre projekterne,
- at der er overenskomstdækning på pladserne,
- at pladserne er gennemorganiserede,
- at pladserne virker som uddannelsessteder,
- at arbejdsmiljøet og sikkerhedsorganisationen er i top,
- at der oprettes Camps til indkvartering,

- at pladserne bliver produktive, med bedre planlægning og samarbejde og delegering af kompetencer og beslutningskraft til bygningsarbejderne.

De store byggerier vil få afgørende betydning for udviklingen af byggeriet som helhed og vil have en afsmittende effekt på resten af branchen. Vi skal gribe denne enestående mulighed for at få afprøvet og implementeret en række af den foreliggende viden og principper for god udførelse af byggeri, som i forvejen knytter sig til BAT's arbejdsområder.

Vi kan her afprøve vores fagpolitiske målsætninger i fuld skala. Derfor har vi i BAT-regi besluttet at udarbejde denne strategi for, hvordan man som "Byggefagenes Samvirke" eller i en lokal/regional BAT-struktur kan påvirke disse projekter fra start til slut, for at fremme vores fagpolitiske målsætninger.

2) Vi skal have fat i beslutningstagerne

Vi skal fagligt være på banen, allerede inden beslutningerne tages om byggerier. Det er derfor vigtigt, at man er i tæt dialog med de lokale og regionale bygherrer for at sikre, at vi får vores interesser og målsætninger beskrevet allerede under de drøftelser, der leder hen til den endelige beslutning. Dette skal afspejles i de udbudsmaterialer, som de udførende virksomheder skal forholde sig til i tilbudsgivningen og i udførelsesfasen.

Beslutningstagerne eller bygherrerne,

om man vil, kan være flere forskellige. Det kan være Staten, der bygger. Det kan være en kommune eller en region, som det er tilfældet med sygehusene. Det kan være almene boligforeninger, pensionskasser med mange flere.

Fælles for dem er dog, at de med deres udbudsmateriale er med til at sætte rammebetingelserne for, hvordan en byggeplads fungerer. De kan alle stille krav til de udførende entreprenører. Det kan de, hvad enten de vælger at lade udbuddet foregå i en Totalentreprise eller i Fagentreprise.

Det er derfor en rigtig god idé, at man lokalt finder ud af og udpeger, hvem der er de dominerende bygherrer, hvem der er de centrale beslutningstagere, og at man er i løbende kontakt med disse.

De dominerende beslutningstagere

I kommunen er det borgmesteren, formanden for teknisk udvalg, udvalgte byrådspolitikere og direktøren i teknisk forvaltning. I regionen gælder samme tommelfingerregel.

I Boligforeningen er det formanden og direktøren, måske udvalgte bestyrelsesmedlemmer og eventuelt medlemmer af forbundet, der bor i en almen boligforening.

Ved statslige byggerier er det eksempelvis Vejdirektoratet, et statsligt A/S som Femern A/S, de statslige bygherrer som for eksempel Forsvarets Bygningstjeneste med flere.

Desuden kan man selvfølgelig bruge lokalpressen til at fremme sin sag. Men vi skal også huske at fortælle vores medlemmer og omverdenen, hvad vi står for, og hvad vi søger at fremme.

FAGLIG HANDLINGSPLAN

3) Påvirkning af udformningen af udbudsmaterialet

Der er intet i vejen for, at en bygherre, uanset hvilken type det måtte være, stiller krav om, at man følger de normale løn- og arbejdsvilkår, der er gældende i Danmark. Det kan ske under henvisning til ILO-konvention 94. Det er allerede et krav hos de statslige bygherrer, og vi håber naturligvis på, at det også vil blive et krav fra de regionale og kommunale bygherrer (element i social dumping pakken), men der er altså heller intet til hinder for, at private aktører så som almene boligselskaber, pensionskasser eller andre stiller lignende krav ud fra ILO konvention 94, som findes på link² side 15.

Bygherreforeningen opfordrer i øvrigt sine medlemmer til at følge ILO konvention 94 og har udarbejdet en standardformulering herfor. Se boks 1.

Der kan også findes god inspiration i en formulering fra Gentofte Kommune, som blev anvendt i december 2009 i forbindelse med opførelsen af en ny træningshal. Formuleringen findes i boks 2.

Når kravene om sociale klausuler stilles, er det vigtigt, at der også er en opfølgning og en konsekvens ved, at de måske ikke bliver overholdt af de udførende virksomheder. I boks 3 er der eksempler på sådanne formuleringer, som vi i BAT finder brugbare til at læne sig op ad, når dette ønske fremføres.

Som en integreret del af de faglige ønsker om overenskomstdækning, er det na-

turligvis også vigtigt, at der ikke optræder "arme-ben"-konstellationer eller vikarsatte på pladserne, men at alle har et regulært ansættelsesforhold hos en reelt set eksisterende hoved- eller underentreprenør, og at det er klart for alle, hvem der har ledelsesansvaret for de bygningsarbejdere, der er på pladsen.

BOKS 2

Formulering fra Gentofte Kommune vedrørende ILO-konvention 94

"§ 10, stk. 2

Med henvisning til bestemmelserne i ILO-konvention nr. 94 om arbejdsklausuler i offentlige kontrakter ønsker Gentofte Kommune at sikre, at totalentreprenøren og eventuelle underentreprenører tilsikrer arbejderne løn (herunder særlige ydelser), arbejdstid og andre arbejdsvilkår, som ikke er mindre gunstige end dem, der i henhold til en gældende kollektiv overenskomst, voldgiftkendelse, nationale love eller administrative forskrifter gælder for arbejde af samme art inden for vedkommende fag eller industri på den egn, hvor arbejdet udføres.

Der skal som reference anvendes en kollektiv overenskomst, der er repræsentativ for, hvad der i øvrigt gælder i Danmark i den pågældende sektor. Totalentreprenøren forpligter sig til at sikre medarbejdere beskæftiget i Danmark med opgavens udførelse løn- og ansættelsesvilkår som nævnt ovenfor, og er forpligtet til at orientere de ansatte om de gældende arbejdsvilkår. Forpligtigelsen omfatter tillige medarbejdere beskæftiget hos underentreprenører."

BOKS 1

Uddrag fra "Bygherreforeningens anbefalinger til medlemmerne om god bygherreskik ved anvendelse af ABR89 og AB92" (juni 2011)

"11. Udenlandsk arbejdskraft

Bygherreforeningen anbefaler, at bygherrer anvender en særlig kontraktbestemmelse om, at rådgivere og entreprenører skal anvende sædvanlige lokale arbejdsvilkår i forhold til udenlandsk arbejdskraft, jf. de såkaldte ILO-konventioner. Bygherren bør også sikre sig, at udenlandske entreprenører er tilmeldt registeret for udenlandske tjenesteydere."

Under §10 om Entreprenørens ydelse anbefaler Bygherreforeningen følgende formulering til AB92 (november 2009):

"Entreprenøren forpligter sig til at sikre, at de ansatte, som entreprenøren og eventuelle underentreprenører beskæftiger i Danmark med henblik på opgavens udførelse, har løn- og ansættelsesforhold, der ikke er ugunstigere end de løn- og ansættelsesforhold, der er gældende, hvor arbejdet udføres. Dette kan f.eks. være ved gældende dansk kollektiv overenskomst."

BOKS 3

Eks. på formuleringer i tilfælde af, at sociale klausuler ikke overholdes

Fra Bygherreforeningens anbefalinger:

"Overholder entreprenøren ikke de ovennævnte krav, og medfører dette et berettiget krav på yderligere løn fra de ansatte, kan bygherren foretage tilbagehold i betalingerne til entreprenøren med henblik på at sikre de ansatte de nævnte ansættelsesvilkår."

Fra Gentofte Kommune:

"Overtrædelse af arbejdsklausulen udgør en væsentlig misligholdelse af aftaleforholdet. Gentofte Kommune kan – efter afgivelse af ovennævnte påkrav om dokumentation – ophæve kontrakten skriftligt med øjeblikkelig virkning."

FAGLIG HANDLINGSPLAN

Uddannelsesklausuler

Samme type sociale klausuler, om man vil, kan man opstille for uddannelse og praktikpladser. Det er et klart ønske fra BAT, at der i udbudsmaterialet stilles krav om, at der indgår lærlinge i projekterne. Især har vi et stærkt argument, når et byggeri eller en anlægsopgave er finansieret helt eller delvist med skatte kroner, eller det er det offentlige, der i sidste instans ejer anlæget eller bygningen – eksempelvis Femern Bælt-forbindelsen.

Der er imidlertid intet til hinder for, at alle bygherrer kan stille den type krav i deres udbudsmaterialer. Det afgørende er, at de bliver stillet på en lovlig måde, så det ikke forvrider konkurrencen. Igen har vi erfaringer at læne os op ad og vil henvise til formuleringerne om Uddannelsesklausuler hos Region Midtjylland, se side 15 link³ og link⁴.

Produktive og effektive byggepladser

Udformningen af udbudsmaterialet kan også have stor indflydelse på, hvordan samarbejdet etableres, og hvordan den efterfølgende byggeproces forløber. Ensidigt fokus på laveste pris sker ofte på bekostning af kvalitet og den langsigtede rentabilitet og medvirker til at ødelægge byggeprocessen med forøget risiko for fejl, tidsoverskridelser, konflikter og fordyrelser til følge. Ofte viser det sig, at det billigste tilbud ender med at blive det dyreste i sidste ende, fordi byggeprocessen har været præget af problemer og konflikter.

En metode til at sikre bedre kvalitet, effektivitet og minimering af fejl og mangler er at udbyde efter ”økonomisk mest fordelagtige tilbud” med fokus på kvalitet og proces. Ved at stille krav til entreprenørerne om at sikre god ledelse af byggepladsen og en gennemarbejdet og planlagt proces er bygherren kommet langt i retning af bedre kvalitet og minimering af uforudsete omkostninger. I bund og grund handler det om at sikre et godt samarbejde mellem de mange aktører i den komplicerede proces, som det er at få et byggeri op at stå.

I vores kontakt til bygherrerne og beslutningstagerne skal vi derfor tage alle

midler i brug for at få dem til at stille krav om at inddrage bygningsarbejdernes kompetencer i såvel projektoptimering som koordinering og planlægning af den udførende del af byggeprocessen. Det optimale er at få kriterier ind i udbudsmaterialet, som opstiller krav i forhold til organiseringen af byggepladsen, arbejdsmiljøkrav, byggeprocessens forløb mv. På den måde kan vi være med til at sikre, at der opstilles de bedste forudsætninger for en effektiv og fejlfri byggeproces, og at vores medlemmers kompetencer bruges.

Der findes en række værktøjer til at organisere byggeprocessen, og mange af dem udspringer af Lean Construction-tankegangen. Her er der fokus på at minimere spild og forbedre værdien for kunden, bl.a. ved at inddrage bygningsarbejdernes viden og kompetencer i planlægningen og koordineringen af arbejdet. Læs meget mere om dette i BAT-analysen ”Produktivitet i byggeriet”, som kan hentes på link⁵ side 15.

Værdibyg-projektet har udarbejdet en vejledning, som det vil være oplagt at gøre de lokale bygherrer og beslutningstagere opmærksom på. Den hedder ”Kvalitet som tildelingskriterium” og kan downloades på www.vaerdibyg.dk eller direkte på link⁶ side 15.

I vejledningen gives konkrete anvisninger på, hvordan man som bygherre kan anvende kvalitative tildelingskriterier i udbuddet.

I forhold til det konkrete arbejde på byggepladsen foreligger der desuden to vejledninger, som giver anvisninger på, hvordan der mest optimalt kan etableres et godt samarbejde og hvordan projektet kan optimeres. Her er det især vores medlemmers kompetencer, der er i spil.

De to vejledninger kan downloades på link⁷ og link⁸ side 15.

Vejledningerne fra Værdibyg bygger på konsensus mellem alle byggeriets organisationer, som i fællesskab anbefaler brugen af dem. De er udviklet af praktikere fra alle led i byggeriet, og fra BAT's side har vi haft tre sjakbajser med i udviklingsarbejdet.

4) Et godt arbejdsmiljø

Sikkerhedsorganiseringen og arbejdsmiljøet på pladserne er et andet rigtig vigtigt emne. Det er vigtigt, at der er en kompetent sikkerhedsorganisation på pladserne, og vi har nogle gode erfaringer fra andre store pladser, hvor sikkerhedsarbejdet har været helt i top med det resultat, at antallet af arbejdsulykker og sygdomsfravær er faldet dramatisk. Nogle af virkemidlerne har været obligatoriske sikkerhedskurser, sikkerheds-ID-kort for alle, bonusordninger med meget mere.

5) Etablering af Camp

Etablering af en Camp til indkvartering kan være en stor fordel. Det afhænger naturligvis af, hvor mange folk, der er på pladsen, og hvor langt væk fra de kommer. Her kan de lokale afdelinger være medvirkende til at presse på overfor bygherren.

6) Adgang til pladsen

For at kunne understøtte de fagpolitiske målsætninger er det vigtigt, at bygherren er indforstået med, at man har adgang til pladsen og til dem, der arbejder der. I nogle tilfælde kan man med fordel etablere et lille midlertidigt fagforeningskontor i forbindelse med pladsen.

7) A-kasser og Jobcentre skal inddrages

I nogle egne af landet kan vi godt frygte, at vi ikke har den danske arbejdskraft, som er nødvendig for at klare de mange projekter, som er på vej. Det er nok ikke mindst struktører/beton'ere, vi vil komme til at mangle rundt omkring.

Det er fundamentalt vigtigt, at vi får gjort en indsats på dette område. For alternativet kan sagtens være, at arbejdsgiverne rekrutterer udenlandsk arbejdskraft med begrundelsen "Vi kunne ikke skaffe den fornødne arbejdskraft".

Det er derfor vigtigt, at man på et tidligt tidspunkt får taget en drøftelse med A-kasserne, jobcentrene, arbejdsgiverne, AMU og Erhvervsskolerne i lokalområdet,

således at man får sat rettidigt ind med at få uddannet folk, som kunne forestille sig at arbejde i bygge- og anlægsbranchen.

Samspelet mellem ovenstående aktører er et helt centralt parameter for, om vi kan levere arbejdskraften, og hvis ikke fagforeningerne skulle være den drivende kraft her i, hvem skulle så?

Det handler om, at man - så snart man ved, hvilke virksomheder, der vinder opgaverne - går i tæt dialog med dem om, hvad de skal bruge af folk, og hvor de har tænkt sig at finde dem, og om man kan være behjælpelig med denne opgave. Desuden at de ledige opmuntres til selv at være opspørgende overfor de virksomheder, der vinder opgaverne.

Desuden kan man via Danmarkskortet

(se link¹ på side 15) og diverse rapporter om beskæftigelsesbehovet i regionerne orientere sig om det fremtidige behov for arbejdskraft. Her er der foretaget analyser og skøn over, hvordan arbejdskraftefterspørgslen vil udvikle sig.

Det er også vigtigt, at vi formår at gøre arbejdskraft fra egne af landet, hvor der er ledighed, mere mobil i forhold til at tage et job i egne, hvor der er mangel på arbejdskraft.

Gennem vores kendskab til de ledige medlemmer har vi som fagforening/A-kasse mulighed for at bringe den ledige, jobcentret og skolen sammen.

Først og fremmest kan vi deltage i møder, som A-kassen holder med ledige, hvor der kan gøres opmærksom på mulighe-

derne for et job i bygge- og anlægsbranchen. Det vil f.eks. være oplagt at spotte nyledige med erfaring fra bygge- og anlæg i bagagen. Men også ledige uden relevant erhvervs erfaring kan gøres bekendt med mulighederne.

Hvis der er tale om erfaring, som ligger langt tilbage i tiden, kan en mulighed være at starte op i et job med løntilskud, og for ledige uden relevant erhvervs erfaring vil det måske være relevant med et virksomhedspraktikophold, så den ledige kan få et indtryk af, hvad det vil sige at arbejde i branchen.

Vi kan også sammen med A-kassen eller Jobcentret invitere til møder, hvor der informeres om mulighederne for at få job i bygge- og anlægsbranchen, hvilke jobty-

per det drejer sig om og hvordan man bliver kvalificeret. Her kan målgruppen være såvel ledige dagpengemodtagere som arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere.

Hvis den ledige er i fare for at ryge ud af dagpengesystemet, er der mulighed for at komme under reglerne for den akutpakke, som blev vedtaget af Folketinget i sommeren 2012.

I de lokale afdelinger kan man etablere jobklubber og stille faciliteter til rådighed for, at ledige kan erfaringsudveksle om jobmuligheder.

I tilfælde af, at der er brug for opkvalificering eller omskoling af den ledige, vil det optimale være at nå de ledige, som højst har 9 måneders ledighed bag sig.

Det skyldes, at en ledig har ret til 6 ugers selvvalgt uddannelse inden for de første 9 måneders ledighed. Inden for denne ramme vil der kunne sammensættes skræddersyede opkvalificeringsforløb tilpasset de funktioner, som der vil blive mangel på.

Efter 9 måneders ledighed skal den ledige følge de aktiveringstilbud, som Jobcentret tilbyder. For at få opkvalificeret disse ledige skal der indgås et samarbejde med Jobcentret. Det er dog tvivlsomt, at Jobcentret skulle stille sig på bagbenene i tilfælde af, at vi kan stille jobåbninger i udsigt inden for bygge- og anlægsområdet. I forbindelse hermed vil det være en fordel at have gode kontakter i de lokale beskæftigelsesråd, som har mulighed for at indstille forslag om etablering af særlige opkvalificeringsforløb til Jobcentret.

I det hele taget er det vigtigt at etablere en god forbindelse til det lokale beskæftigelsesråd samt det regionale beskæftigelsesråd. De fungerer som rådgivere for jobcentrene og kommunerne om forholdene på det lokale og regionale arbejdsmarked. Det er trepartsråd, hvor lønmodtagerne også har en eller to repræsentanter.

De lokale beskæftigelsesråd er typisk handlingsorienterede, mens de regionale beskæftigelsesråd har en overvågende funktion. De udarbejder analyser og prognoser for den regionale beskæftigelses- og arbejdsløshedsudvikling, og de vil formentlig allerede have fokus på de store bygge- og anlægsprojekter. Det kan dog aldrig skade at presse på og skabe yderligere bevidsthed om, hvad fremtiden vil bringe.

For begge råd gælder det, at jo mere konkrete bud og materialer vi kan levere, des større chancer har vi for at få indflydelse. En mulighed vil f.eks. være at tilbyde at komme at holde et oplæg.

Hele denne indsats har flere fordele:

- Vores medlemmer kommer i arbejde
- Medlemmet har en oplevelse af, at det kan betale sig at være medlem af en fagforening
- Vi modvirker social dumping.

8) Uddannelse på pladsen

En stor byggeplads, hvor der skal arbejde mange bygningsarbejdere gennem længere tid, typisk flere år, er det oplagte sted at etablere uddannelsesforløb. På grund af pladsens relative stabilitet over en længere periode har vi mulighed for at ruste vores folk til at få indflydelse på organiseringen af byggepladsen, projektgranskningen, planlægningen og koordineringen af det udførende arbejde, håndtere udenlandsk arbejdskraft, styre processerne og i det hele taget påtage sig ledelsesopgaver mv.

Der er mulighed for at etablere uddannelsesforløb både inden for AMU- og FIU-systemet. Desuden kan det også lade sig gøre at koble AMU og FIU sammen til f.eks. fælles sjakbajlsforløb.

AMU-systemet

AMU-systemet tilbyder en bred vifte af relevante kurser, som er direkte rettet mod ovenstående mål, f.eks. Byggeledelseskurser, Fokus på kvalitet, Trimmet byggeri for alle, Byggepladslogistik, Planlægningsmetoder i bygge- og anlægsbranchen, Kommunikations- og samarbejdsmetoder på byggepladsen samt en række sjakbajlskurser. Se dette link⁹ for overblik på side 15.

Igennem reglerne om virksomhedsforlagt undervisning giver loven mulighed for at hente undervisere ud på pladsen, og desuden giver systemet mulighed for hurtigt at udvikle uddannelser i forhold til specifikke behov. Under byggeriet af den faste forbindelse til Sverige viste der sig eksempelvis et behov for uddannelse i højkvalitetsbeton, og et kursus heri blev udviklet i løbet af en uges tid.

En aftale om et kursusforløb kan sættes i gang ved, at afdelingen i samarbejde med arbejdsgiveren indgår en aftale med en godkendt AMU-skole. Skolen er ikke forpligtet til at forlægge undervisningen til byggepladsen, så det kræver en særskilt aftale. Desuden kan skolen forlange yderligere deltagerbetaling som følge af ekstraomkostninger.

Et AMU-kursus finansieres gennem taxameterbetaling fra staten, mens deltagerbetalingen sker gennem VEU-systemet. Her kan deltageren få 80% af den højeste dagpengesats. Ofte kan det aftales med arbejdsgiveren, at denne betaler forskellen mellem VEU-godtgørelsen og den almindelige løn, og der er samtidig mulighed for at få tilskud efter reglerne i kompetencefondene.

FIU-systemet

Igennem FIU-systemet har vi mulighed for at skræddersy kurser målrettet de faggrupper, som vi ønsker at opkvalificere.

Det vil f.eks. være oplagt at klæde sjakbajlsere, akkordholdere, formænd og andre

meningsdannere på til at påtage sig rollen som ansvarlige beslutningstagere i byggeprojekterne. Der findes i forvejen et meget brugbart koncept til dette fra BAT-kurset "Byggefagenes Lederuddannelse", som med stor succes har kørt gennem nogle år. At kurset er tværfagligt giver det en særlig dynamik, som deltagerne har været meget glade for.

En anden mulighed er at ruste vores folk til at håndtere problemstillingen omkring social dumping og organisering af udenlandsk arbejdskraft.

Et FIU-kursus finansieres gennem FIU-fonden, mens fagforeningerne bærer udgifterne til ophold og fortæring, godtgørelse af tabt arbejdsfortjeneste og transportomkostninger.

9) Udenlandske virksomheder og arbejdstagere

Man kan ikke afvise, at der trods vores anstrengelser til stadighed vil være udenlandske virksomheder og udenlandske arbejdstagere på disse pladser. Det er således vigtigt, at de også overenskomstdækkes og organiseres.

Ovenstående bestræbelser er derfor også en måde at sikre denne målsætning på. Med andre ord er det en måde at indkapsle social dumping på. Med bygherrekrav, vores overenskomstmæssige redskaber, den ekstra faglige satsning, de kommende resultater af "social dumping pakken" og med RUT har vi nu mulighed for at få langt bedre styr på udenlandske virksomheder og udenlandske arbejdstagere, end vi har haft nogensinde før.

Her er der både en lokal rolle at spille, men der er så sandelig også en rolle at spille fra forbundene centralt i at assistere afdelingerne med at afholde 48-timers møder m.m., hvis det skulle blive nødvendigt.

Der er lavet en særlig drejebog, checkliste, om man vil, for 48-timers møderne og for afholdelsen af 48-timers møderne.

Se link side 15¹⁰.

10) Ansvar, struktur, forankring og plan for den faglige indsats

De erfaringer, som vi allerede har gjort os på store projekter er, at der skal tilknyttes gennemgående faste personer fra fagforbundenes afdelinger, som folkene på pladsen kan forholde sig til, som de kender, og som får deres fortrolighed – også at det er de samme mennesker, der møder op hos bygherrerne og hos de udførende virksomheder.

Det er således vigtigt, at man til hvert byggeri eller i hver region/lokalområde får udpeget en ansvarlig styregruppe bestående af det nødvendige antal personer (en styregruppe kan naturligvis klare flere byggerier). I byggefagsregi lokalt/regionalt skal man simpelthen delegerer kompetencen til

denne gruppe mennesker for at sørge for, at det konkrete byggeri forløber nogenlunde tilfredsstillende set ud fra vores målsætninger.

Det handler således i høj grad om at byde sig til overfor bygherren, de udførende virksomheder og så være til stede på pladsen. Det handler om at være i tæt kontakt med alle bygningsarbejderne. Det kan både ske gennem fyraftensmøder, gennem informationsfoldere, hjemmesider og meget andet. Imidlertid er der ingen tvivl om, at det, at man er fysisk tilstedeværende og det, at de kender én, spiller en afgørende rolle for, om det vil lykkes for os.

Indsatsen tænkes organiseret med BAT som koordinator og facilitator, og med forbund og afdelinger som udførende. I BAT tænkes der afsat en medarbejder i sekretariatet til denne opgave, som sammen med et udvalg bestående af forbundsrepræsentanter og de lokale tovholdere knyttet til de store byggeprojekter får til opgave at koordinere og skabe fælles ramme og retning for arbejdet.

De lokale afdelinger skal organisere indsatsen mellem sig. Der lægges op til metodefrihed, men det vil være hensigtsmæssigt at udpege en lokal tovholder, som koordinerer kontakten til BAT. Indsatsen vil primært bestå i lobbyarbejde lokalt, og indsatsens succes vil være helt afhængig

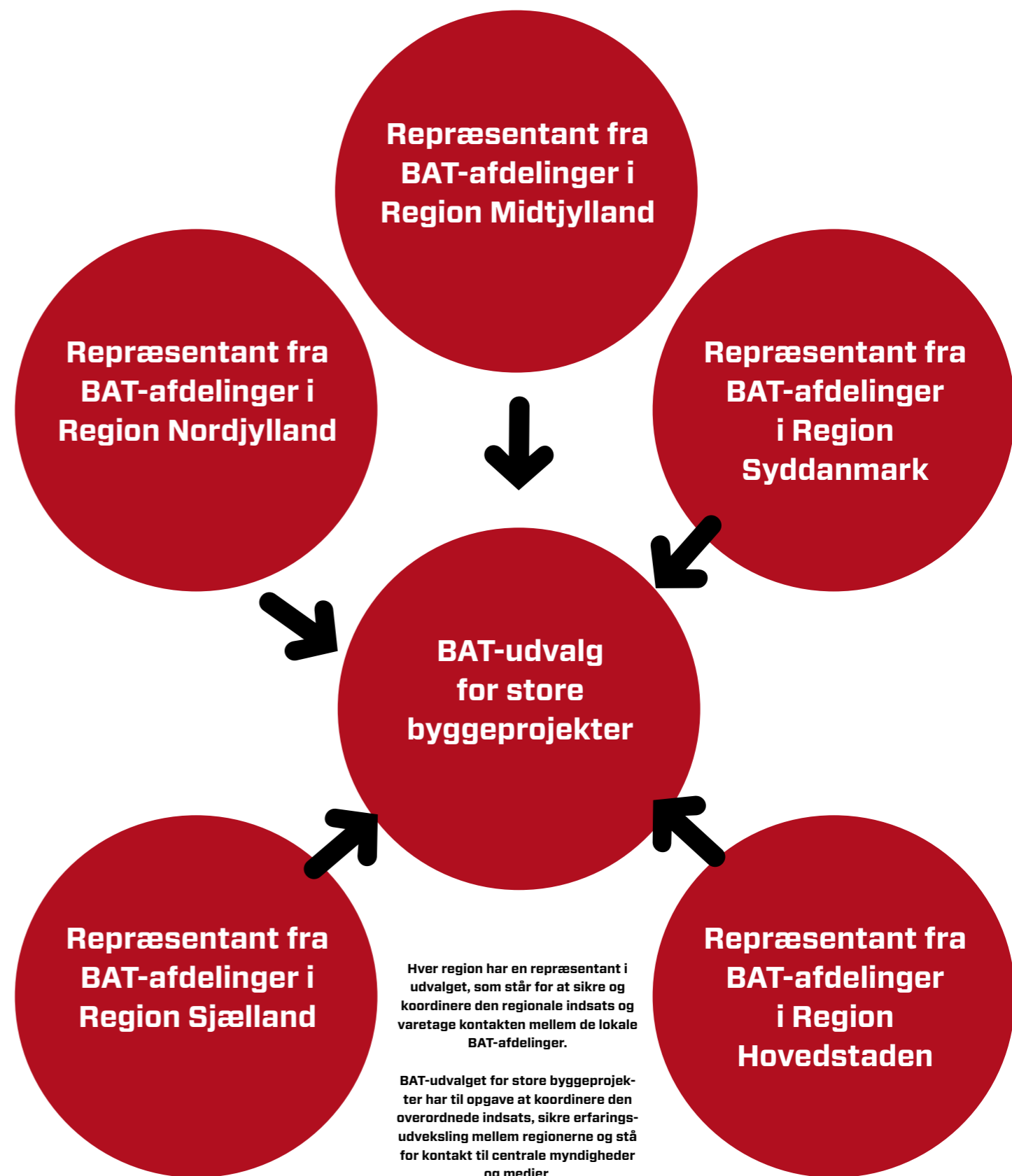
af det lokale ejerskab og engagement. **Se oversigt over organiseringen af indsatsen på modstående side.**

BAT skal sikre sammenhængen i arbejdet, hvilket gøres ved at:

- Varetage kontakten til de lokale nøglepersoner i afdelingerne.
- Medvirke til, at der udveksles erfaringer på tværs af byggeprojekterne og at viden fra én plads overføres til andre pladser, så der sker læring og udveksling af erfaring på tværs af geografi.
- Have kontakten til de centrale beslutningstagere som Beskæftigelsesministeriet, Energistyrelsen, Danske Regioner med mange flere.
- Sørge for mediefokus på de gode historier.

De lokale afdelinger skal:

- udpege en tovholder/nøgleperson, som varetager kontakten til BAT og sidder med i BAT-udvalget for store byggeprojekter
- koordinere arbejdet lokalt
- varetage lobbyarbejde overfor og kontakten til bygherrer og andre beslutningstagere, bygningsarbejdere, entreprenører, uddannelsesinstitutioner, jobcentre, A-kasser, lokale og regionale beskæftigelsesråd mv.

FAGLIG HANDLINGSPLAN

Trin
for
trin

Trin	Aktivitet	Hvem og hvad?
Trin 1	Kontakt til lokale og regionale beslutningstagere/bygherrer	<p>Det er afgørende for muligheden for indflydelse, at den lokale BAT-enhed har løbende og jævnlig dialog med de store lokale bygherrer som eks. kommunerne, Regionen, de almene boligselskaber, pensionskasser, konsortier og større private virksomheder.</p> <p>I dialogen skal bygherrerne gøres opmærksom på BAT's krav til løn- og arbejdsvilkår på kommende byggerier og f.eks. opfordres til at udforme en bygherrepolitik.</p> <p>Sørg for at have et overblik over dominerende bygherrer i regionen, de relevante beslutningstagere og udpeg en/ flere personer til at varetage den løbende dialog.</p>
Trin 2	Beslutning om et byggeri	<p>Når beslutningen om et byggeri er truffet skal den lokale BAT-enhed søge at påvirke udbudsmaterialet. Det kan f.eks. vedrøre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uddannelses- og sociale klausuler • Løn- og arbejdsvilkår • Organisering af arbejdspladsen og processerne • Arbejds miljø og sikkerhed <p>Der nedsættes en ansvarlig styregruppe for byggeriet til at varetage opgaven. Styregruppen vil afhængig af byggeriernes størrelse kunne varetage flere byggerier.</p>
Trin 3	Brug medierne og informér medlemmer	Lokalpresse, nyhedsbreve og andre informationskilder kan tages i brug for at fremme vores sag og gøre medlemmer og omverden opmærksom på vores synspunkter.
Trin 4	Kontakt til de lokale og regionale beskæftigelsesråd og uddannelsesinstitutioner	Vær opmærksom på, om der er tilstrækkelig og kvalificeret arbejdskraft til stede i regionen og drøft løbende mulighederne for at efteruddanne og omskole arbejdskraften med de lokale og regionale beskæftigelsesråd, AMU-centre, erhvervsskoler, A-kasser, arbejdsgiverne mv.
Trin 5	Etablering af camps	Overvej, om der skal gøres en indsats for at få etableret en camp til indkvartering af arbejdskraften.
Trin 6	Byggeriet er i gang	<p>Mens byggeriet står på er det af yderste vigtighed, at det lokale BAT er til stede på pladsen. At der er tæt kontakt til bygningsarbejderne f.eks. gennem fyraftensmøder, informationsfoldere, hjemmeside mv.</p> <p>Det skal overvejes at igangsætte uddannelse på byggepladsen af de involverede bygningsarbejdere. Det kan være faglige kurser, lederkurser målrettet sjakbajserne mv.</p> <p>Det er også mens byggeriet er i gang, at der løbende skal følges op på det "almindelige" fagforeningsarbejde i form af organisering af uorganiseret arbejdskraft, opfølgning på sikkerhed og arbejdsmiljø mv.</p> <p>Det skal overvejes, om pladsen er stor nok til, at der etableres et fælles BAT-kontor.</p>
Trin 7	Afslutning af byggeriet	For at få ført erfaringerne videre er det vigtigt at sikre koordinering og erfaringsudveksling med øvrige regioner og i det centrale BAT-udvalg for store byggeprojekter.

Eksempel: En kommune skal renovere en række skoler og bygge en ny

Trin	Aktivitet	Hvem og hvad?
Trin 1	Den lokale BAT-enhed har løbende dialog med de socialdemokratiske byrådspolitikere og den socialdemokratiske viceborgmester i kommunen, og har opbygget et tillidsbaseret forhold til ledende embedsfolk.	
Trin 2	Kommunen står overfor en større renovering af flere skoler og nybyggeri af en skole. Det lokale BAT har gennem sin løbende kontakt med viceborgmesteren og direktøren for teknisk forvaltning søgt at sikre, at de vindende entreprenører skal ansætte mindst 10 % lærlinge og at arbejdet skal organiseres efter Lean-metoderne.	
Trin 3	De lokale BAT-afdelinger sender læserbreve til lokalaviserne for at gøre opmærksom på behovet for ansættelse af flere lærlinge og manglen på praktikpladser. Samtidig udsendes information om afdelingernes indsats til medlemmerne.	
Trin 4	Den lokale erhvervsskole varsles om, at der vil blive oprettet nye praktikpladser i forbindelse med projekterne. Det sikres, at der lokalt er arbejdskraft nok til de kommende arbejdspladser. Der rettes henvendelse til A-kasserne og det lokale jobcenter.	
Trin 5	Det er ikke nødvendigt med en camp.	
Trin 6	De involverede afdelinger har deres ugentlige gang på pladserne og sørger for at holde god kontakt til bygningsarbejderne. Eventuelle uorganiserede og/ eller udenlandske arbejdere opfordres til at melde sig ind i fagforeningen.	
Trin 7	Erfaringerne fra arbejdet bringes med ind i BAT's udvalg for store byggepladser.	

Links

- 1) www.kaasogmulvad.dk/unv/3f/projekter1.html
- 2) <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=70061>
- 3) http://www.regionmidtjylland.dk/politik/regionsraedets-moeder/visdagsorden?file=16-11-2011/Aaben_dagsorden/dagsorden.xml&Dag=1#Punkt12933
- 4) http://www.regionmidtjylland.dk/politik/regionsraedets-moeder/visdagsorden?file=16-11-2011/Aaben_dagsorden/Bilag/Punkt_7_Bilag_2_PDF
- 5) http://www.batkartellet.dk/pictures_org/Produktivitetbyggerietnov2010.pdf
- 6) http://vaerdibyg.dk/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=47&tmpl=component&format=raw&Itemid=4
- 7) http://vaerdibyg.dk/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=130&tmpl=component&format=raw&Itemid=134
- 8) http://vaerdibyg.dk/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=127&tmpl=component&format=raw&Itemid=133
- 9) <http://www.bygud.dk/voksen-efteruddannelser/efteruddannelseskurser.aspx>
- 10) <http://www.3fi.dk/3Fi.dk/Fagligt/Byggegruppen/Fagretslig%20behandling/Standardskabeloner/48-timersm%c3%b8de/Beg%c3%a6ring%20af%2048-timersm%c3%b8de.aspx>

FAGLIG HANDLINGSPLAN OG DREJEBOG

FOR STØRRE
BYGGE- OG ANLÆGSPROJEKTER
I DANMARK

Udgivet af Bygge-, Anlægs- og Trækartellet
Kampmannsgade 4 · 1790 København V.
www.batkartellet.dk

Få mere at vide

Formand for BAT-kartellet
Peter Hougård Nielsen
tlf. 88 92 02 00
peter.h.nielsen@3f.dk

Udenlandsk arbejdskraft/ arbejdsklausuler

Henrik W. Petersen, tlf. 51 53 31 49
hwp@blikroer.dk
Ole Tue Hansen, tlf. 33 29 70 21
oth@def.dk
Rasmus Gunnarson, tlf. 61 61 25 77
rag@maler.dk
Jesper Carl, tlf. 40 49 25 90
jec@maler.dk
Erik B. Wiberg, tlf. 33 63 23 44
0000erw@danskmetal.dk
Palle Bisgård, tlf. 88 92 02 24
palle.bisgard@3f.dk

Uddannelse/ uddannelsesklausuler

Kim Fusager Balle, tlf. 51 53 31 46
kfb@blikroer.dk
Benny Yssing, tlf. 33 29 70 18
bys@def.dk
Søren Kjærsgaard, tlf. 20 41 45 17
skj@maler.dk
Trine J. Rasmussen, tlf. 33 63 23 13
0000trr@danskmetal.dk
Steen Boesen, tlf. 88 92 10 72
steen.boesen@3f.dk

Arbejds miljø

Ulrik Spannow, tlf. 88 92 11 11
ulrik.spannow@batkartellet.dk

BATs koordinator

Sidse Buch, tlf. 88 92 11 10
sidse.buch@batkartellet.dk

Danmarkskortet og FaktaNet

Camilla Vakgaard, tlf. 88 92 11 04
camilla.vakgaard@batkartellet.dk

Rådgivning om arbejdsmiljø på byggepladsen

BAM-BUS
www.bam-bus.dk, tlf. 72 17 00 13

Rådgivning om uddannelse

Byggeriets Uddannelser
www.bygud.dk · tlf. 35 87 87 87
Industriens Uddannelser
www.industriensuddannelser.dk
tlf. 33 77 91 11
EVU - Uddannelse inden for el og vvs
www.evu.dk · tlf. 3672 6400
Malerfagets faglige Fællesudvalg
www.mffu.dk · tlf. 33 15 61 01

ATs hotline

<http://arbejdstilsynet.dk/da/arbejds miljoemner/andre-emner/registret-for-udenlandske-tjeneste-ydere-rut/hotline-om-udenlandske-virk-somheder.aspx>
tlf. 70 12 12 80